

ЛЕКСИКОГРАФІЯ: ЗДОБУТКИ ПЕРШИХ СЛОВНИКАРСЬКИХ ПРАЦЬ

Колеснік Ю.В., Лешотна Т.О., гр. ГРС-32
Науковий керівник – доц. Сапожнікова Л.Я.
Харківський державний університет харчування та торгівлі

Історичні факти свідчать про давній інтерес до словникарства на теренах України. Попередниками сучасних словників були рукописні, а пізніше – друковані праці, що датуються періодом Київської Русі. На сьогодні відомим є найдавніший із усіх словників, який є додатком до новгородської Кормчої книги (1282 рік). У ньому вміщено 174 грецьких, давньоєврейських і церковнослов'янських слів, включено деякі біблейні власні імена. У XVI-XVIII ст. з'явилися більші за обсягом азбуковники (збереглося близько 200 списків) з алфавітним розташуванням та систематизуванням слів, які мали навчальний, повчальний, енциклопедичний характер. Та першим друкованим словником науковцями визнано додаток до «Граматики слов'янської мови» (1596р.) відомого українського мовознавця, богослова і церковного діяча Лаврентія Зизанія. У праці містилось 1061 слово, матеріал було розташовано за алфавітним порядком, подавалось тлумачення старослов'янізмів і запозичень із західноєвропейських мов. На той час це дослідження використовували як посібник у навчанні, що розширювало функціонування живої народної мови. «Лексиконъ словеноросскій и именъ тлъкованіє» (1627р.) – перший тлумачно-перекладний український словник був названий сучасниками лексикографічним здобутком слов'янських мов. Автор Памва Беринда на сторінках праці пояснював книжні старослов'янські слова, значення власних імен українською мовою, прагнучи відновити церковнослов'янську традицію літературної мови. За обсягом (6982 слова), за точністю пояснень з використанням живої розмовної лексики, за критичним ставленням до джерел цей словник виділявся високим філологічним рівнем, що дозволило надати йому статусу визначного явища в розвитку науки та культури.

Словникарські праці видатних науковців минулого засвідчили, що лексикографія надзвичайно важлива в житті людини, бо саме словники фіксують сукупність знань суспільства, рівень його інтелекту, підкреслюють національну самобутність. Такі словники сприяють розвитку та уніфікації національної лексики, поширенню українських ідей у світовому, науковому та інформаційному просторі